

Aplikace literárněteoretických poznatků při práci s textem

Ivana Gejgušová

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY S DIDAKTIKOU, PdF OU

DiDAi2!

Didaktické impulsy 2

Ostrava 5. 10. 2019

Cíl

- zhodnotit vybrané výsledky výzkumného šetření mezi žáky 9. ročníků ZŠ zaměřeného na sledování úrovně znalostí z literární teorie – obrazná pojmenování sledování dovednosti využít literárněteoretické poznatky při porozumění textu a objasnit jejich funkci

Výzkumné šetření (2019)

- zapojení 38 žáků 9. ročníků dvou základních škol
- výzkumný nástroj didaktický test (tři úkoly s klesající náročností) – vyhledávání obrazných pojmenování v prozaickém textu, stanovení druhu obrazného pojmenování, vysvětlení jeho funkce v textu

Výzkumné šetření, výzkumný nástroj

- didaktický test - ukázka z novely J. Otčenáška *Romeo, Julie a tma* v rozsahu 96 slov
- tři úkoly se záměrně klesající náročností:

úkol č. 1 – samostatně z ukázky vybrat 5 prostředků typických pro umělecké texty, přiřadit odpovídajícími termíny a vysvětlit, jakou má využitý prostředek v textu funkci

úkol č. 2 – k označeným pasážím v textu přiřadit odpovídající termín a vysvětlit funkci prostředku v textu

úkol č. 3 – nabídka 4 definic pojmů (*básnický přívlastek, hyperbola, aposiopese, metafora*), vyhledat slovo nebo slovní spojení, které dané definici odpovídá

- jednotlivé úkoly byly bodovány, celý vzorek respondentů získal 31 % z maximálního možného počtu bodů, průměr na žáka dosáhl hodnotu 9,60, dívky dosáhly průměrné hodnoty 10,15 bodů a chlapci 9,05 bodů, procento úspěšnosti se zvyšovalo s klesající náročností úkolů (u úkolu č. 3 úspěšnost 64 %)

Výzkumné šetření - výsledky

- osvojení okruhu termínů – *přirovnání, personifikaci, básnický přívlastek a metaforu*, aplikace při práci s textem (identifikování jevů, propojení konkrétní část textu s odpovídajícím termínem),
- nepřesné operování s termíny *gradace, metonymie, hyperbola*
- chybí porozumění tomu, jakou funkci dané prostředky plní v textu (u těchto úkolů úspěšnost 14 %, 7 %)
- identifikování a pojmenování daných prostředků bez pochopení jejich funkce – posílení samoučelnosti výuky, oslabení zájmu o literární výchovu, oslabení vztahu k četbě se všemi důsledky, mezi něž patří také dopad na úroveň čtenářské gramotnosti

Literatura

- JUCHELKA, G. *K pojetí výuky literární teorie na 2. stupni ZŠ*. Příspěvek na konferenci Didaktické aspekty 1, konané dne 16. 2. 2019 na katedře českého jazyka a literatury s didaktikou Pedagogické fakulty Ostravské univerzity. Dostupné z: <https://dokumenty.osu.cz/pdf/kcd/didai1/gabriel-juchelka.pdf>.
- *Doporučené učební osnovy předmětů ČJL, AJ a M pro základní školu*. Národní ústav pro vzdělávání, 2011. Dostupné také z: <http://www.nuv.cz/file/189/>.
- *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: MŠMT, 2017. Dostupné také z: http://www.msmt.cz/file//41216_1_1/.
- *Specifikace požadavků pro jednotnou přijímací zkoušku v přijímacím řízení na střední školy v oborech vzdělávání s maturitní zkouškou*. Dostupné z: <https://www.cermat.cz/specifikace-pozadavku-k-jednotnym-prijimacim-zkouskam-1404035551.html>.
- *Katalogy požadavků pro zkoušky společné části maturitní zkoušky*. Dostupné z: https://www.novamaturita.cz/index.php?id_document=1404033138

